Luisterend op weg als Katholieke Kerk in Europa

Mgr. Hoogenboom was half september één van de Nederlandse deelnemers aan het symposium ‘Shaping Synodality in Europe’. Voor ‘Op Tocht’ kijkt hij in een sfeerverslag terug op deze bijeenkomst.

Van 14 t/m 17 september 2026 vond in Wels (Oostenrijk) het symposium ‘Shaping Synodality in Europe’ plaats. Dit symposium werd georganiseerd door de Katholieke Universiteit van Linz onder het patronaat van de Europese Bisschoppenconferenties in de Raad van Europa (CCEE). De bijeenkomst bracht meer dan 180 afgevaardigden bijeen van de R.-K. Kerk in 31 lidstaten van de Raad van Europa. De Nederlandse delegatie bestond uit mevr. mr. Monique de Witte-van den Haak, pater dr. Richard Steenvoorde OP, mevr. Anneke van der Kamp (secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie) en ondergetekende, allen lid van de Landelijke Werkgroep Synodaliteit. Deze werkgroep is in februari 2024 ingesteld door de Nederlandse Bisschoppenconferentie om het synodaal proces en de implementatie te begeleiden.

Met de andere deelnemers aan het symposium kwamen we samen rond een even eenvoudige als veeleisende opdracht: onder aanroeping van de Heilige Geest samen te luisteren naar wat die Geest de Katholieke Kerk in Europa te zeggen heeft. Het ging daarbij niet alleen om te luisteren naar elkaars woorden, maar ook om oor te hebben voor wat zich daaronder aandiende aan zorg en hoop, aan geloofservaringen en verlangen. Om aldus te luisteren naar wat de Heilige Geest door deze veelheid van stemmen heen aan de Kerk in Europa te zeggen heeft. Vanaf het begin was er onder de deelnemers aan het symposium een gezamenlijk aanvoelen dat zij in Wels bijeen waren níet om synodaliteit louter als een interessant kerkelijk fenomeen te bespreken, maar eerst en bovenal om synodaliteit als geloofshouding in gezamenlijkheid verder in te oefenen en vooral ook te vieren.

Gesprekken in de Geest

In het mooie Schloss Puchberg vonden de synodale gesprekken plaats in een serene sfeer. De deelnemers spraken vrijmoedig vanuit hun eigen kerkelijke, culturele en maatschappelijke context, waarna stilte ruimte gaf om woorden te laten bezinken en om tot onderscheiding te komen. Juist die afwisseling van gebed, stilte, spreken, luisteren en onderscheiden in de kracht van de Geest maakte de internationale uitwisseling heel rijk. Het ging daarbij niet om het verdedigen van standpunten, laat staan om elkaar aan te vallen, maar om het onderscheiden wat je in de bijdragen van anderen raakte, wat je verraste of wat om verder gesprek en onderscheiding vroeg. Mij staat sterk het verhaal bij van een deelneemster uit Oekraïne die zich inzet voor synodaliteit in de Oekraïens-Katholieke Kerk en die inmiddels twee familieleden verloor in de bloedige oorlog aldaar, maar die desondanks in een gebedsgroep blijft bidden voor vrede en verzoening in haar vaderland en in Rusland. Zo werd voor mij heel concreet dat een synodale Kerk – zoals paus Leo XIV niet nalaat te beklemtonen – geroepen is tot het bijdragen aan vrede en verzoening.
De ontmoetingen die ik tijdens de synodale gesprekken, in de wandelgangen, tijdens de koffie- en theepauzes en gedurende de maaltijden mocht hebben met een grote verscheidenheid aan synodedeelnemers openden ook mij nog meer de ogen voor de rijke diversiteit waarbinnen synodaliteit in de Katholieke Kerk van Europa gestalte krijgt.
De maatschappelijke, kerkelijke en culturele omstandigheden verschillen sterk, evenals de geloofsvragen die de plaatselijke kerken in Europa bezighouden. Tegen deze achtergrond was er vreugdevolle herkenning in het gedeelde verlangen om onder geleide van de Heilige Geest in onderlinge verbondenheid op weg te zijn met de Heer.

Stemmen uit Europa, een Nederlands getuigenis

Voor onze vierkoppige Nederlandse delegatie was het symposium in Wels zowel een leerschool als een prachtige gelegenheid om ervan te getuigen hoe synodaliteit in de Lage Landen gestalte krijgt. De verhalen uit andere Europese landen maakten zichtbaar hoe synodaliteit steeds naar tijd en plaats verschillende concrete vormen zoekt, passend bij de plaatselijke maatschappelijke, kerkelijke en culturele omstandigheden. Tegelijkertijd kon onze delegatie laten zien hoe in de Nederlandse Kerkprovincie synodaliteit wordt gepraktiseerd en ingeoefend in woord en daad.
Het ‘Nederlandse verhaal’ kreeg kleur door het feit dat we konden verwijzen naar de mooie website ‘Luisterend op weg’ (www.luisterendopweg.nl) en door de grote verscheidenheid aan materialen die inmiddels is ontwikkeld om synodaliteit praktisch te faciliteren, dat wil zeggen vorm en inhoud te geven. Daarmee kon worden geïllustreerd hoe parochies, ordes en congregaties, nieuwe religieuze bewegingen en katholieke maatschappelijke organisaties worden uitgenodigd om samen te spreken, te luisteren, te onderscheiden en in Kerk en samenleving steeds meer verantwoordelijkheid te dragen en nieuwe stappen te zetten. In de uitwisseling bleek dat zulke concrete hulpmiddelen niet alleen informatie bieden, maar ook vertrouwen wekken: synodaliteit kan daadwerkelijk worden ingeoefend als onderdeel van het dagelijks geloofsleven in alle geledingen van de Kerk.

Lezingen die tot luisteren uitnodigden

De lezingen tijdens het symposium boden woorden en beelden om de ervaringen van de deelnemers te verdiepen. In het ritme van gebed, luisteren, spreken en onderscheiden waren de lezingen geen losse programmaonderdelen, maar richtingwijzers voor de synodale gesprekken. De lezingen, hoe verschillend ook van vorm en inhoud, brachten de deelnemers aan het symposium steeds terug naar de kernvraag: hoe kan nu en in de toekomst de Katholieke Kerk in Europa met bijstand van de Heilige Geest samen verder op weg gaan met de Heer?
De diepste toon van de conferentie werd gezet door het dagelijkse gebed en de zang. De synodale gesprekken en de lezingen werden erdoor omkranst en gedragen. Het luisteren naar het Woord van God en de viering van de Eucharistie maakten duidelijk dat synodaliteit veel meer is dan een methode van overleg. Zij is zoals paus Franciscus en in zijn voetspoor paus Leo XIV benadrukken ten diepste een geloofshouding die alleen vruchtbaar kan worden wanneer zij wordt gevoed door gebed en gedragen wordt door de kracht van de Heilige Geest.

Een voorrecht en een opdracht

Ik heb het als een voorrecht ervaren om samen met de drie andere leden van de Nederlandse delegatie te mogen deelnemen aan het symposium ‘Shaping Synodality in Europe’. De bijeenkomst verruimde onze blik op de rijke diversiteit van de Katholieke Kerk in Europa en bood ons tegelijk ruimte om de Nederlandse ervaringen tot nu toe met synodaliteit in gesprek te brengen. Wat mij bijblijft is de ervaring in Wels van een in de Heilige Schrift en de kerkelijke traditie gewortelde manier van samen Kerk-zijn: ons in gebed plaatsen voor het aanschijn van de Heilige Geest, ontvankelijk zijn voor zijn ingevingen, respectvol en aandachtig spreken, biddend onderscheiden en vervolgens in verbondenheid handelen.
Zo werd Wels een plaats waar synodaliteit zichtbaar en hoorbaar werd: in de momenten van stilte en gebed, in bijdragen in verschillende talen, in het delen van geloofservaringen, in gezangen die de deelnemers aan het symposium droegen en in de gedeelde tafel van de Eucharistie. Het symposium gaf al haar deelnemers een opdracht mee: in de eigen context verder te gaan als een luisterende Kerk, onderweg met elkaar en vertrouwend op de leiding van de Heilige Geest.

door mgr. Th.C.M. Hoogenboom